

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — 8 K — f. | Negyedévre — 2 K — f.
Félévre — 4 „ — „ | Egyes szám ára 16 fillér.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 6 korona
Amerikai Egyesült-Államokba — egész évre 3 dollár.

Felolós szerkesztő:

BODNÁR GÁSPÁR.

Laptulajdonos

A SZATMÁR-EGYHÁZMEGYEI IRODALMI KÖR.

A kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. **Dr. Balkay Kálmán** szemináriumú vico-rector címére (Szatmár, Szeminárium) küldendők.

Fályázati hirdetések egyszeri közlése 5 korona

Nyilttér sora 40 fillér.

A lap megjelenik minden szerdán.

A vutkiról,

a muzsik pálinkájáról irnak és hatásairól rajzolnak képet az ujságok mostanában. Az oroszok pálinkájáról, melynek évente kétszáz ezer áldozata van. És hadseregükben is rémitő pusztításokat tesz.

Nem pirulunk-e, mikor ezekről a jeleségekről olvasunk? Nem szégyeljük-e magunkat, mikor egyik orosz tiszt azt mondotta, hogy a mi hazánk is, Magyarország, a kocsma házája. És mikor a halandóságnak okairól adunk tudományos fejtegetéseket, nem kell-e bevallanunk, hogy a mi népünk köréből is megdöbbentő százalékat pusztít el idő előtt a szesz. Sokan pusztulnak el nálunk is eskórbán, a mi a nagyfoku szeszfogyasztásnak következménye.

A hol a világnak legtüzesebb, legcsillogóbban gyönyögyöző bora terem . . ott a pálinkás kocsma házája van.

Valahogyan úgy emlékszem, hogy egy honatya is, a képviselőházban ismételte, visszamondotta azt a szomorú megjegyzést, hogy a kocsma házája Magyarország. És színigazsága van.

Járjatok be minden földet, melyet Isten megteremtett. És alig akadatok annyi kocsma, mint nálunk. Városokban, községekben. Uton-utfélen, utmentén . .

Városokban . .

Itt például Szatmáron. A mi városunkban. Van utca, a hol csaknem minden második ház — kocsma. Pálinkás kocsma.

Nóta szótól, kurjongatásoktól, muzsikától hangos a vasúthoz vezető utcán minden kocsma. Az utasok ilyen hangos, gondtalan világban jönnek vagy érkeznek hozzánk.

Északon, délen bömböl az ágyu. Oroszlánok harezolnak, hullatják vérüket a hazáért. Értünk is. És itt nálunk, még ki sem gyulnak a villanylámpák, a cigány már az egészséges, vagy szesztől mérgezett mulatóknak fülébe huzza a nótát. És verik az öklüket az asztalba. Azt az öklöt, melyet az ellenség legyőzésére kellene felemelni.

A nemzet aggódva kérdi: elbirjuk-e pénzzel ezt az óriási honvédelmet. A munka nélküliség kérdése tengeri kigyóként gyűrűzi körül országunkat. Itthon maradottak

családjainak segélyezésére áldozatokat kell hoznunk. A tél rettenetes arczatával fenyeget. Komolyságot, öntudatosságot várna a nemzet a magyar néptől. Takarékoságot és magabeszállást. Sir a lelke jobbainknak a mindennapi képnek, jeleteteknek láttára.

Sajnáljuk, hogy Tisza István ugyszólván csak perczekre szállott ki városunkban. Pedig éppen akkor szállott ki, a mikor karon foghattuk volna. És elvezethettük volna kocsma kocsma. És bemutathattunk volna neki csak egy, egyetlen utcát, — Nézze kegyelmes uram. A társadalmat hívja fel segítségadásra. Takarékoságra inti a városok népeit. A téli időkre figyelmeztet. Nézze kegyelmes uram, így fest az inséges nép. Itthon . . mikor ott északon, délen a mi fiaink vérüket hullatják.

Mikor iskoláink itt, az északelet kulturájának gócpontján sorra bezáródnak. A kocsma tárva-nyitva. Pártfogók, protekciók gondoskodnak róla, hogy így legyen. Nézze kegyelmes uram, a kocsma késő este is tárva-nyitva. Nótaszótól, muzsikaszótól hangos, minden második

Regényes szép Tiszavölgye.

Álmok csendes ködlő tája.
Regényes szép Tiszavölgye,
Minden köszirt-omladékok'
Forró könnyem hadd öntözze!

Szerettelek jó sorsodban,
Ha keveset tudtak rólad.
Mialatt te bérczfejjel
Utad' a felhőben róttad.

Hogy egymagad vagy estende,
Egymaga a mély virága
S senki sincs, ki leszakítsa,
Szemet vessen olykor rája.

Egyedül csak én járok ott,
Hajlatid bus álmodója
S hogy a hazám' a jó Isten
Minden bajtól úgy megóvja . .

Hadd sirjak most bánatodban
Regényes szép Tiszavölgye.
Minden köszirt-omladékok'
Forró könnyem úgy öntözze.

Ahol eddig csak én jártam,
Ellen irtó lába tapod
S gyöngyvizedet felborzolva
Vérrel kever minden habot.

A bokorba száz halált rejt
— Recseg a fa letört ága —
És a földet, magyar földet,
Tűzgolyókkal boronálja.

S mintha pokol nyílta ott meg,
Lángol a hegy minden falva
— Földönfutó már az apám,
Nincs fejt a hol lehajtsa.

Mivé lettél büszkeségem,
Regényes szép Tiszavölgye,
Minden köszirt-omladékok'
Forró könnyem, hadd öntözze!

Szeretlek úgy, még mint soha
Jajtól hangos kicsi hazám,
Feléd száll én sóhajtasom
Bánat hívős alkonyatán.

Szent büszkeség fog el arra,
Hogy e föld is vértől ázott,
Védte ezer férfi karja
S mint a tigris, úgy csatázott.

Hogy nekünk most százszor drágább
S nincs ki tőlünk elpörölje,
Uj csatáknak sok új helye:
Regényes szép Tiszavölgye! . .

Balkay Béla.

Négy nap a muzsika uralom alatt.

— Naplótörődék a háborus napokból. —
Írta: Egy irgalmas nővér.

1914. október 1. Ma tehát — a máramarosi közokórházban — elő kell vennem gyöngé tollamat, hogy a tisztelendő főnöknő felszólítására, szerető kérésére, amennyire képességem engedi, így naplószerűen, vázlatosan rajzoljam, leírjam ama napok eseményeit, melyeket az 1914. évnek október elsejétől átélünk.

Az arra született írók hivatása ilyen mozgalmak, történeti napok följegyzése, megörökítése. Az én egyszerű írásom csak igénytelen jegyzetek akarnak lenni. Inkább a mi magunk részére, házunk krónikájaként jegyzem fel benyomásaimat, melyekről előre kijelentem, hogy tehát nem történeti tanulmány szempontjából írom.

De Isten nevében . . a tárgyra.

Az ám, de mi ez? Szívem erősebben ver. Lélegzetem gyorsul és szempáromból hull a könny. Kezem ime reszket. Az asztallapra borulok. Erzem, hogy szükségem van a megkönnyítésre. Hogy előbb jól kisírhassam magam. Hiszen, amit leírom, annak emlékezete lelkem minden hurját megérinti. Még most is fájdalmas rezgésben tartja. — Könyörülj rajtunk Uram! E sóhajjal ajkamon emelem fel tekintetemet reád, a keresztben szenvedő Jézusomra. Imádságra kulsolom kezemet — a mi szenvedő hazánkért.

ház . . kocsma. Nézz csak kegyelmes uram. Akár be is mehetünk, hogy gyönyörködünk az öklökben, melyek asztalokhoz csapódnak. És a kurjongatásokban, melyek a „hurrah!“ helyett hangzanak.

. . A vutkiról, a muzsik pálinkájáról írnak az ujságok, Nem pirulunk-e, mikor a mi pálinkás kocsmáink életét és szabadosságait szemléljük. △

Az országgyűlés összehívása. Az országgyűlést alkalmasint november vége felé hívja össze a király rövid ülésére. Az első ülés természetesen csupán formális lesz, melyen a királyi kézirat fölolvastása után a kormány betérjeszti a vármegyei tisztviselők megbízásának meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot és még egy-két kisebb jelentőségű javaslatot és jelentést. A törvényjavaslatokat kiadják a bizottságoknak, a melyek még aznan elintézik azokat és már másnap a képviselőház elé terjesztik. Azután alkalmasint megállapítják a sürgőséget és ilykép a harmadszori olvasással együtt legfőbb négy napig fog ülésezni a képviselőház és egy legközelebbi napon a főrendiház mire az országgyűlést újabb királyi kézirat elnapolják.

Mibe kerül Németországnak a háború? Berlinből jelentik: Wolf Gyula tanár híres nemzetgazdász előadást tartott arról, hogy mennyibe kerül a német birodalomnak a háború. Megállapította az előadó, hogy a modern háború összes kiadásai naponként minden katona után hat márkára rugnak. A most folyó háborúban azonban a leggazdaságosabb számítás szerint is minimum hét marka esik minden emberre. A háborúban résztvevő egész hadsereget számítva, száznegyven, talán százötven millió marka a kiadás naponta. Németország negyedévi háborús kiadása körülbelül három és fél milliárd marka, tehát a négy és fél milliárdos hadiköltségen körülbelül ujévig fedezi a kiadásokat.

— Jézusom fájdalmas arcát látom. És be kell vallanom e látomásra, hogy büneinkért büntetsz minket igazságos Istenünk. Végtelen irgalmassággal megelégette immár. Csapásokra emelted fel igazságos kezedet, Uram. S mi bünbánattal hajlunk meg alatta. Oh uram! Mit határozottál nemzetünk sorsáról? Légy irgalmas. Ne pusztíts el minket haragodban. Vedd reánk jóságos, megbocsátó atyai szemedet. Megtérünk. Jobbak leszünk. Ez mindnyájunknak kérése, imádsága ezekben a nehéz napokban.

. . . Megdöbbenve hallottuk már szeptember 30-án, hogy az ellenség vármegyéinkben van. És — a határszéli falvakat, kisebb városokat elfoglalta.

A tömeg e hirre fejét veszti. A menekülésre gondol mindenki. S mint a vizek áradata özönlik a városból (Mszigetéről) kifelé. Amerre tud. Vagy 30.000 nyi lakosságból alig marad pár ezer.

De nem esuda. Olyan hajmeresztő, rém hírek röpltek ide, hogy bizony minket is próbára tett a menekülés vágya. Am, a kötelességnek, az engedelmességnek aranyláncza fogva tartottak. Hiszen tudtuk, hogy ennek a láncznak erősítő, támaszpontja a mi Jézusunknak kezében van. Ő akarja, hogy maradjunk. Az ő akarata, az ő vágya a mi akaratunk és vágyódásunk.

Egyik csatát a másik után veszítjük a Kárpátokban és a közel csatatereken. Így rohamosan közeledett városunk felé az ellenség.

E napon, okt. 1-én este felé *Rahón* volt egy ütközet. Vesztettünk! A veszített csatából néhány katona városunkba fut. A kórház udvarára rohannak. Egy káplár harsány hangon kiáltja.

— Elvesztettük a csatát. Gyorsan itt lesz az ellenség. Azonnal szállítani kell a betegeket.

A kórháznak minden csengőjét rémesen rángatják. Mindenki felriad. Pár pillanat ug-

A király szózata.

Az ellenség betöréseinek borzalmaikat szenvedte át, hála Istennek rövid ideig Észak-magyarország és Szlavonia nepe.

A barbárság nyomaira lehet akadni e vidéken. Nem csak a menekülés izgalmát állotta ki ezeknek a vidékeknek népe. De súlyos veszteséget is szenvedett. Szédült otthont talált, ingó és ingatlan javait barbár kezek, fegyverek és orgiák pusztították.

A király atyai szíve is megmozdul e pusztítás hírére. Atyai szíve megindul. Szózzal fordul a megpróbáltatásnak kitett alattvalókhöz, mely szózzatból vigasztalás egyben a jobb időknek, új életnek erős reményei fakadnak. A böles, a népét szerető agg király szózata így hangzik:

— Kedves gróf Tisza! A monarchia összes népeit olyan nagy erőfeszítésekre hívó háború a magyar szent korona területét sem kímélte meg. Szlavóniának és északkeleti Magyarországnak egyes vidékei ki voltak téve az immár győzelmesen kivert ellenséges betörés pusztításainak. A reájuk zudult szenvedés szívemet fájdalommal tölti el. Atyai részvétem fordul hü alattvalóim felé, akiknek személye és vagyona annyi veszélynek volt kitéve s gazdasági egzisztenciája ilyen érzékeny kárt szenvedett. Bizalommal várom tőlük, hogy a hazafiai áldozatokra kész lelki erővel viselik el a reájuk mért megpróbáltatást s nem veszítve el bizalmukat a jobb és biztosabb jövőre, tettekre szűk férfiassággal fogják az újraépítés nagy munkájában részt venni. Utasítom kormányomat, hogy a háború által közvetlenül sújtott vidékek sorsát különös gondoskodás tárgyává tegye s az erre hivatott helyi tényezők bevonásával tegye meg mindenekelőtt a fenyegető inség elhárításra szükséges lépéseket. Biztosítom e vidékek lakosságát, hogy számíthat további messze-menő gondoskodásomra s bizton remélem, hogy mielőbb kiköszörülheti a jólétét ért súlyos csorbát s újból megvetheti boldogulásának és kulturális életének biztos gazdasági alapjait.

Kelt Bécsben, 1914. évi október 25-én.

Ferenc József s. k.

Gróf Tisza István s. k.

szólván és mindenki utra készen van. Talpon voltak a jó nővérek is. Lehető gyorsasággal bekötötték sebesültjeinket. Más része pedig jó meleg teáról, ruháról gondoskodik, hogy gyorsan elkészítsék a betegeket is. A nővérek most könnyes szemekkel tudatják a betegekkel, hogy még az éjjel elszállítják őket. Szívetépő jelenet következett.

— De ugye kedves nővérek is velünk jönnek . . . kiáltották.

E kérdésre feleletet nem kaphattak. A hallgatás látszólag elszorította őket. Elborult arczal, kedvetlenül készülődtek. Akadtak olyanok, akik kérve-kérlelték az apáczákat:

— Hagyjanak minket itt. Haljunk meg inkább — itt a nővérekkel.

A szállítás éjjel 12. órakor megkezdődik. És e közben egy megrázó jelenet következett. Egyik vitéz katonánknak talán a szíve repedt meg fájdalmában. Mielőtt ugyanis a hordágyra tették volna: egy szívet rázó sóhajjal kiadta lelkét.

Az első pillanatban ijesztő csend követte ezt az elmulást. Aztán felhangzottak a menekülő betegek bucsu hangjai. Mintha ők is utolsó utra mennének.

— Isten áldja meg!

— Isten velük . . .

— Isten fizesse meg jóságukat!

Ilyen szavakat hallhattunk a menekülő betegektől.

A kötözéseket a jó nővérek végezték. Az orvosok ugyanis elmenekültek már. Egy sem maradt a kórházban. Eltűntek. S velük eltűnt a nővérek kocsija, két ló a kocsisal egyetemben. Ezeket is elvitték a doktor urak. Tudomásunk sem volt róla.

A miniszteriumból jövő parancs, hogy senkinek sem szabad távozni — már nem találta a kórházban az orvos urakat. Utóljára maradt Hegyi főorvos, de mikor híret vette, hogy a várost bombázni fogják — ő is távozott.

A háborús üzletek. Ha már az uzso-ráról beszélünk, ne feledkezzünk meg azokról az ugynevezett élelmés (tényleg azonban csaló) emberekről, akik a háborút cézégérnek használják üzleteikhez. Iovakért kapott utalványokat egyes „élelmés“ különböző mesék segítségével potom pénzben megvették a gazdáktól, sőt azt is olvastuk, hogy egyes vidékeken a papírpénzt vették meg a néptől hasonló mesemondásokkal ocsón. Legutóbb azonban olyan híreket olvashattunk, hogy a határszéleken a földet és a házat vásárolták meg mindenféle rémhírek terjesztésével valóssággal nevetséges áron. Alig hisszük, hogy ezek az élelmés nyugodni fognak és megelégszenek azzal, amit eddig harácsoltak. Komolyan figyelmeztetünk tehát mindenkit, hogy a háború ezen hiénáinak hitelt ne adjon, hanem amint nyomára jön annak, hogy községében valaki hasonló üzelmeket folytat, azonnal tegyen róla jelentést a járási főszolgabírónak. Ott majd segítenek a bajon és tudni fogják a módját, hogyankell a nép fosztogatását megakadályozni.

Iskolánk helyzete.

Írta: **Bodnár Gáspár.**

Soha sem osztottam, a nagy önvédelmi harc kezdete óta azoknak felfogását, a kik ebben a világháborúban, nemzetünk jövőjét eldöntő küzdelemben „a kultura folytatását, megszakíthatatlanságát a nemzet elsőrendű szükségletének“ jelölték meg.

Tisztelem és tisztelem a szép ideát; megértem *Tisza* István nyilatkozatát is, hogy „a tanításnak folytatódnia kell“; de ezt a felfogást, ezt a kijelentést — itt körös-körül északon, északkeleten csak *akadémikus* kijelentésnek értékelem, melyet a *gyakorlat*, az események, az itthon való kötelezettségek harca — fájdalom — agyon üt és a rideg valóságnak valóságává tesz. Tehet, lépten-nyomon.

És nem először most. És nem csak nálunk Magyarországon. És nem csak a világháború és hazánknek a létért, a jövőjéért folyó nagy harczi idejében.

Voltak a mi hazánknek, a mi városunknak *más ellenségei* is. Itt ott három évtizedes tanítósgom ideje alatt reánk tört a kolera.

A nővérek tehát egyedül maradtak. Mély hittel. Istenbe vetett bizodalommal, erős lélekkel és nyugodtan fogadták most már a mindig réme-ebb és réme-ebb híreket. Egy tekintet a tiszteletendő Főnöknőre, megmentette őket a félelemtől. Az ő arca e nehéz, izgalmas napokban is jóságtól és bizalomtól sugárzott. A bátor férfi nyugalmával járt köztünk. Eloszlatta rettegésünket, aggodalmainkat. Isten után benne bízunk. Mint hü leányai hozzá mentünk, ha szívünket szorongó érzések fogták el. Ő böles volt most. Egy okos szavával, anyai szeretetével, jóságos kezének simogató beczzésével erőt és kitarást öntött lelkünkbe. Épületes nyugodtsággal intézkedett mindenben és mindenről. Az ő kimagasló, tekintélyes alakjával, mint Krisztus hős leányainak vezére járt és vezetett mindnyájunkat. Megrázták az ő lelkét, idegeit is az események, de meg nem törték egy pillanatra sem. Sőt soha jobban, mint most . . . a krisztusi hittel és nyugalommal szállott szembe a rémhírekkel, hogy azokat a maguk értékében mutassa be mindenkinek. S ha kell . . . az ellenséget is fogadjuk . . . sőt ápoljuk is.

Mert a betegek közül már kérdezte is egyik beteg.

— Hát az ellenséget is oly szeretettel fogják ápolni a kedves nővérek, mint minket?

— A mi Jézusunk, felelték a nővérek — az ellenségszeretetet is szívünkre köti. Mi az ő nyomdokait követjük, szólott a nemes lelkű főnöknő.

A világi betegek szinte csudálattal tekintettek a főnöknő tiszteletre méltó alakjára.

. . . No de, kissé letértem az események egyenes útjáról. Ott szakadt leírásom fonala, hogy a kórházunk betegeit a vasúthoz szállították . . . Egyik részét kocsikra vitték, a gyógyulófélben levők gyalog mennek. Lassan, szomoruan, könnyes szemekkel, elborult lélekkel.

Már virrad . . . és a szállítás még mindig tart.

Folytatjuk,

A tifusz. A difteritisz és más veszedelmes ellenség. Volt esztendő, mikor egész tanesztendőben nem tudtunk nyugodtan tanulni. Volt szorgalmi idő, mely fél esztendőnek javából sem állott ki.

Mindenki megbékélt a körülményekkel. Bezártuk az iskolákat. De senki sem hitte, hogy ezzel már vége van nemzetünk kulturájának. Pótoltuk, szorgalmi időket hosszabbítottunk. Szünidőket töröltünk. És az új nemzedéket átvittük a kulturának folytatására.

Csudálatos, hogy most egy nagy világháborúnak zivatarai közt, mikor milliók harcolnak és ontják vérüket a haza védelmében... nem tudunk megnyugodni és egy gyakorlati álláspontra helyezkedni. Nem tudjuk egy biztos, határozott szögből a helyzetet megítélni.

Hogy ma két nagy kötelessége, két elsőrendű feladata van a nemzetnek. Egyik ott a harcokban, az ellenség legyőzése. A másik itthon, a szeretet háborújának végzésében. Hogy azok, kik érettünk sebesültek meg és lettek betegsége: azok a szeretet kulturájának minden elképzelhető lehetőségei közt ápoló, gyöngéd karjaink közt leljenek gyógyulást.

Minden más érdek, minden más munka alá van rendelve ennek a szent érdeknek, ennek a nagy nemzeti kötelességnek és munkának. A mely munka egyenlő a nemzet életével.

És tapasztalom is, hogy más, hasonló helyzetben levő országokban, városokban is így fogták és fogják fel ezt a mai idők nagy kötelességeit.

*

A mi ezen első rendű kötelesség és munka után még rendelkezésünkre áll, a kulturát, az iskolák életét illetőleg: azt a módot használjuk, ragadjuk meg okosan, az osztó igazságoknak megfelelően és a közoktatás fejlődési, lélektani útjainak, érdekeinek számbavételével.

Nemzeti egyéniségünket jellemző felfogás az is, hogy mi egész figyelmünket, aggodalmainkat, erőmegfeszítéseinket még most is ugyiszólván a felsőbb iskolákra, a magasabb kulturájú tanintézetekre vetjük. Egész súlyával, türelmetlenségével a mi haladási lázunknak.

A népiskolákra, a nemzet iskoláira, az alapvető, a gyökereket vető, eresztő elemi iskolákat pedig csaknem teljesen feladjuk.

Pedig, ha arról van szó, hogy a nemzet hol érzi meg legjobban és legfájóbban a kultúra szálainak elmeztését: egy pillanatig sem késünk a felelettel, hogy igenis a kulturának folytonosságát, gyökerének erőhiányát éppen a népiskoláknak, a nemzet iskoláinak megszakadásában fogjuk megérezni. Mint a fák megérik gyökereik fejlődésében az aszályt: úgy megérik a nemzet is alapiskoláinak hiányát. A nép fiainak mindig szüksége van a nevelő oktatásra.

A felsőbb iskolákat még mindig lehet pótolni, kiegészíteni. Hogy pl. egy kereskedelmi iskolai tanuló fél évvel előbb vagy utóbb végez: az sem a nemzet kulturájának, sem a családoknak életére döntő csapást nem mér. Hogy a gimnáziumi tanuló egy fél évvel később fog érettségit tenni, az sem okozhat földindulást. Hát nem beszélünk, irunk — e már, hogy — szakiskolákat egy tanfolyammal ki kellene egészíteni. Nincs e más nemzeteknél pl. kilencz osztályu berendezkedés. Nem irtak e már 5 évi fi- és nőképzőről?

Hanem ha az alapkulturát hátra toljuk, ha a gyermekek első intellektuális fakadását figyelembe nem vesszük, ha nem készítünk új generációt a polgári életre, a középiskolákra, a béke idejének munkájára: ezt az elmaradást fogja igazán megérezni a nemzet, a társadalom, a kultúra.

*

Nagy figyelemmel kísérem egyes városoknak (itt a mi nagyobb körzeteinkben) értekezéseit, miket az iskoláknak mostani helyzete érdekében folytatnak. És látom, hogy elsőrendű gondoskodásnak tárgya a népiszkola. Hogy azon értekezésekbe bele vonják a tanfőfiakat és meghallgatják őket. Itt nálunk — tisztelet mindenkinek — a szakfőfiak csak maguk közt eszerélhetik ki eszméjüket. Pedig mennyi egészséges, praktikus és szükséges gondolat, eszme villan át azok körében. A kik mégis csak egész életüket a nemzet nevelésének munkájára töreklik.

Azért nincs egyöntetű eljárásunk. Azért kell a szülőknek remegniük, hogy mikor hozzák be és mikor vigyék vissza tanuló gyermeküket nagy, már alig teljesíthető áldozatokkal.

*

Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ma minden emberfiának le kell mondania a kényelem szempontjairól és az áldozatok, sőt az önfeláldozásnak útjaira kell lépni. Legyen az orvos, tanító, tisztviselő vagy bár mi más. Egyes osztálynak, karoknak óhajáért, kivánságiért nem szabad nagy, általános érdekeket feláldozni vagy főleg egész intézetek életét megszüntetni. A kölesönös belátás, a méltányosság, a lehetőségek vezessenek mindnyájunkat. És akkor az iskolák mai nehéz helyzetében megtaláljuk azt a középső utat, melyet a közmelegnyugvás és osztó igazság kíván.

„Portugália is német akar lenni?“

A nyugati főhadiszálláson szájról-szájra jár Vilmos császárnak egy mondása. Mikor a császárnak előterjesztést tettek róla hogy a Portugál köztársaság maholnap megüzeni a háborút a német birodalomnak, így szólt Vilmos császár: — Also auch Portugalien will deutsch werden! (Tehát Portugália is német akar lenni!) Egy kérdés, mely egész világot és lehetőséget foglal magában. Odatette mellékesen, de nagy és széles gondolatokat felverten.

Fogadatlán prókátorok. A „Gazdaszövetség“ ezimű újságban, mely hazánk egyik legtekintélyesebb és legnagyobb szövetségének újsága így ír: „A kávéházi hadvezérek, akik maguk teljesen golyómentes helyről szemlélik az eseményeket és egyáltalában nem mutatnak sem kedvet, sem kötelességtudást, legkevésbé pedig bátorságot arra, hogy a harcra siessenek, ki nem fogynak az ötletekből és most az új sorozásokkal kapcsolatban azon törnek a fejüket, kiket lehetne még — persze az ő becses személyük kivételével — a harcra küldeni? Ki is találta egy ilyen páholyból szemlélő böles és újságit, hogy igenis, menjenek katonának a katolikus papok! Olyan emberrel, aki a harcra ösztönöz, hogy jöjjetek ti is, még csak vitatkoznánk, de az olyan ural aki maga itthon ül és másokat küldözget, igazán nem érdemes sok szót vesztegetni. Egy ellen azonban kereken tiltakoznunk kell. A magyar papokat, sem kálvinistákat, sem lutheránusokat, sem pedig a katolikusokat hazafiságra ösztönözni nem kell és nem szabad. Főleg nem olyan embernek, aki maga itthon ül. A mi papjaink megteszik azt a kötelességet, amit hivatásuk rájuk szabott és amit a nemzet vár tőlük. Megteszik pedig úgy itthon, mint a harcmezőn, ahol sokkal több van közülük, mint a kávéházi brigadérosok közül!“

Csak még egy kellene. Kiskunhalason az érkezett sebesülteket ellátták minden jóval. Elhelyezték őket rangosan. Mikor már mindez megtörtént, a hölgyek sorra megkérdezték tőlük:

— Jó volt-e minden? Kellene még valami?

Az egyik székely megszólal:

— Kezét esókolom a nagyságáéknak, megvan itt minden pompásan. Még egy hercege se kívánhatna jobb állapotot. Csak egy kellene még.

Az aszonyok közül, a ki el nem pirult, hamar megkérdezte:

— Ugyan mi kellene?

— Kérnék egy református imádságos könyvet.

Az érzenyeket szeme könybe lábbadt. S egykettőre volt imádságos könyv is bőségesen, még pedig minden vallásu sebesültnek imádságos könyve.

A hadifoglyoknak levelet, pénzt és csomagot lehet küldeni. Gentből jelentik a lapoknak. A hadifoglyok nemzetközi tudakozó ügynöksége közhírré teszi, hogy a hadviselő államok kölesönösen megengedték egymásnak, hogy a hadifoglyoknak levelet pénzt és csomagokat lehessen küldeni és hogy ezen az uton a hadifoglyok hozzátartozóikkal érintkezessenek.

A háboru.

A miniszterelnök a harostéri helyzetről. Tisza István miniszterelnök a következő táviratot intézte a főispánhoz, melyet egész terjedelmében közlünk s mely a község teljes megnyugtására szolgált. Galicziában és Orosz Lengyelországban sikeresen folytatott offenzívánkkal meg kellett állanunk, hogy megfelelő intézkedések történhessenek a Varsó felől jövő tulerővel szemben. Ez teljesen önként, az ellenség minden nyomása nélkül történt. Orosz győzelmekről terjesztett híresztelések teljesen alaptalanok. A mi főerőnk a San torkolatától Przemysl-en át a Kárpátokig az ellenségtől elvett megerősített állásokban dönthetetlenül áll. Az ország határaitól jómesszire nyomtuk, tovább üldözzük. Majdnem egész Bukovinát és Galicziának hazánkkal határos részeit megtisztítottuk az ellenségtől. A szerbek ellen a mult napokban elért sikerek ottani akciónk további győzelmes folytatására nyujtanak reményt.

Hétszázezer orosz pusztult el. Apponyi Albert gróf a mult héten néhány napig Kolozsváron tartózkodott, ahol megtekintette a hadsegélyző hivatal működését, ellátogatott a kórházakba s felkereste a háboru sebesültjeit. Amikor a gróf a kolozsvári klinikán járt, az egyetemi professzorok és az orvosok körülvették a folyosón és kérdésekkel halmozták el: — Az én információm szerint — mondotta Apponyi — mintegy hétszázezer orosz esett el, sebesült meg és került hadifogságba, szóval ennyien lettek harezképtelenné. Közel háromnegyed millió orosz pusztult el tehát, míg ezzel szemben a mi veszteségeink valóban eltorpülnek. A przemysli harcokban is rengeteg volt az orosz sereg vesztesége: odaát nem kimélik az emberanyagot.

Kitört a török-orosz háboru. Rendkívül értékes, a hadjárat jövő fordulataira döntő befolyást gyakorló fegyvertársunk akadt — a török népben azon küzdelemben, melyet mi magyarok, osztrákok és németek folytatunk ellenségeinknek óriási tömege ellen. A török hajóhad megkezdte ádáz és örök ellensége, Oroszország ellen — a támadást. A török ezirkálók bombázzák az orosz városokat — Feodóziát. A „Hamidie“ török ezirkáló, mely a török balkáni háboruban oly legendás hirre tett szert, megjelent Novoursijsk orosz város előtt és megadásra szólította fel, bombázással fenyegette meg. Örömmel vészszük ezt a hirt. A töröknek fellépése mellettünk: történelmi igazságszolgáltatás. Mert ha az ő fellépése hozzájárul az oroszoknak leveréséhez, szinte engesztelő lépést tesz, a mit Magyarország ellen századokon keresztül mint dúló ellenség tett. Az európai háboru, most már igazán világháboruvá lett. — A fekete-tengeren lefolyt harcban a Kubanez nevű orosz ágyunaszádot a törökök elsüllyesztették.

Háborus hírek. Háromszáz millió mohamedán él orosz és angol szolgátságban. Most, amit az ántánt nekünk szánt — maga kapja meg. A felkelők, törökök, burok, indiánok lángbaborítják, az ő országukat rendítik meg. — A törökök már egész orosz hajórajokat semmisítettek meg. És megkezdették Kaukázus határain a szárazföldi harcot is. — Sabacot újra bevettük és birtokunkban tartjuk. — Törökországban készülnek a téli hadjáratra. Nyolczszázezer ember van eddig fegyverben ott. A nők éppen úgy kötnek — varrnak, mint nálunk — A fekete tengeren a törökök erősebbek, mint az oroszok. Úgy látszik a törökök kivárták a nekik kedvező alkalmat. Ha az orosz nem von el csapatokat Galicziából, a törökök rövidesen a száraz földön is megverik. — Bulgária szerepe Románia elhatározásától függ. — Párizsban nagy nyomor van. — Oroszország és Bulgária közt a viszony oly feszültté lett, hogy az orosz Varna bombázásával fenyegetődik. — Északon sikerrel tűzzük az oroszokat, a Lemberg felé vezető vonalt nem tarthatják. — Győzelmi harcok híre érkezik Szerbiából is. — Kormány válság van Olaszországban. Ez a válság azonban csak tisztítja a helyzetet. — Közeledik a németek győzelme. Helyzetüket még az ellenség is félelmetesnek mondja.

A háboru napjai.

Szeptember 18. A XIII és XIV. francia hadtest és egy további hadosztály részei szeptember 17-én a Noyontól délre döntő vereséget szenvedtek és több úteget vesztek el. A német csapatvonal egyes állásai ellen intézett ellenséges támadások véresen összeomlottak. Magától a német csapatok minden különösebb erőfeszítése nélkül omlott össze a francziák által nagy bravúrral megkísérelt áttörés is a legszélsőbb német jobbszárnyon. A Maas jobb partján az ellenségnek Verdunból megkísérelt kirohanását könnyű szerrel visszavetették. A németek a Vogézek láncozatánál, a Breusch (Bruche) folyó völgyében is visszautasították a francia alpesi vadászok előnyomulását. A Rheims mellett levő Château-Brimont bevételénél 2500 foglyot ejtettek. A keleti (Hindenburg féle) hadsereg Suvalki kormányzóságban folytatja hadműveleteit; egyes részei Osoviecz vára ellen nyomulnak előre. Dankl tábornok hadsereg parancsot ad ki első hadseregünk tevékenységéről. „A derék hadsereg egy rendkívül nehéz hadműveletet fényesen oldott meg Kraszniknál és Lublin előtt az oroszokat döntőleg megvertük. Azután az erődítményszerű állásban elhelyezkedett ellenséggel két héten át éjjel nappal harcban voltunk és annak támadását mindannyiszor visszavertük. Miután az oroszok naponta erősítéseket kaptak és végül legalább kétszer olyan erősek lettek, mint mi, támadásainkat önként beszüntettük, hogy a hozzánk csatlakozott hadseregünkkel vállatva tovább küzdjünk. A Tanév-légió mocsarain és erdein át való menetelés szintén óriási követelményeket támasztott veletek szemben. Hála kitartásunknak és szívósságunknak, ennek a feladatnak a megoldása is sikerült és az oroszok alig merték a ti meneteiteket megzavarni. A veretlen első hadsereg ma a számára kijelölt helyen áll.“ A csapatoknak mondott meleg köszönettel végződik a hadseregparancs. Hadvezetőségünk nyilatkozatot ad ki, melyek meg czáfolják az angol forrásokból terjesztett híreket arról, hogy hadseregünk egyes nemzetiségi csapatai a háboruban nem állták meg helyüket, valamint azt az orosz hírt is, hogy a lemergi csaták 90 000 osztrák-magyar katoná csett foglyul. „Az ilyen híresztelések az eddig kiadott hivatalos megállapítások után czáfolatra valóban nem szorulnak.“

Szeptember 19. Hadseregünk új csoportosítása az északi hadszíntéren folyamatban van egy orosz gyalog-hadosztály elszigetelt támadását szeptember 17-én véresen visszavertük. A sienavai keleti harcsterüen meg erősített kisebb hídfő, melyet részünkről csupán gyenge csapatok hősiességgel védelmeztek, kényszerítette az oroszokat két hadtestüknek és nehéz tüzérségüknek felvonultatására; miután az erődítés czéljának megfelelt önként kiürítettük. A francia országai harcsteréről nincs hivatalos jelentés; berlini értesülések a német hadsereg előnyomulásáról szólnak s a francia hadsereg centrumának visszavonulásának dél felé. Verdunt eredményesen bombázzák.

Szeptember 20. A francia országai harcsterén a helyzet általában változatlan. Az angol francia hadsereget a németek az egész harcsteren védekezésre szorították. Az erős és sok helyütt egymás mögött több vonalban megerősített hadállások ellen a támadás csak lassan haladhat előre. Verduntól délre a záróerődök ellen a támadás elő van készítve. Elzászban a német csapatok a határ hosszában a francia haderőhöz egész közel állnak szemben Keleten szeptember 17-én Augosztov mellett a németek megverték a finnországi 4. vadász-dandárt. Ossoviecz ellen előnyomulva rövid küzdelem után bevették Grajevót és Szevucint.

Szeptember 21. A francziarszági harcsterén a helyzet még mindig nem ért meg a döntésre, a németek azonban több helyütt sikert arattak. Reims a francia harcsteren van, hírneves ősi székesegyháza mögött, mely egykor a francia királyok koronázó temploma volt, a francziák tüzérséget állítottak fel mely sok kárt okozott a németeknek, úgy hogy ezek, bár utasításuk volt

a székesegyház kimelésére, kénytelenek voltak rállni. A torony több sérülést szenvedett, de restaurálható. A középső Vogézekben Senoese-nél a Donon mellett és Saalesnál a francia csapatok támadásait visszautasították. A szerb sajtóiroda közlése szerint György herceg Péter király idősebbik fia, aki az annexio idejében a monarchia elleni izgatásai miatt kénytelen lemondani a trónöröklésről, a Drinán túl operáló hadseregünkkel vívott csatában megsebesült, amint parancsnoksága alatt álló zászlóaljok élén rohamra indult. A golyó a hátgerinczénél érte és a jobb lágyék táján jött ki. A herceget, kinek állapota nem halálos, Krupanjba vitték.

„Négy nap muszka uralom alatt“
czímen mai számunkban kezdjük meg azt a naplótöredéket, melyet egy irgalmas nővér irt a mármaroszi igalmas napok hatása alatt, közvetlen tapasztalatok alapján, oly közvetlenséggel, hűséggel és egyszerűséggel és mégis megragadó, szinte plasztikus kidomborítással, hogy egy előkelő írónőnek is becsületére válnék. Rendkívüli érdekes és megható részleteivel a legszélesebb körű olvasóközönségre számíthat ez a naplótöredék, melynek írónője társaival egyetemben átélte hősiessé, sebesültek ápolása közt a szigeti igalmas napokat. A közvetlen bájjal és emelkedet stílussal megirt napló töredéknek ugyszólván minden sorát eredeti hűségében közöljük, csak a párbeszédet emeljük ki az időzjelek bélyegéből. A naplótöredéket több héten át közölhetjük csak. De minden egyes részt úgy szabtuk ki, hogy mint önálló közlemény is élvezetes olvasmány lesz. Mély köszönettel és hálával vagyunk eltelve, hogy a tartományi főnöknő kegyes volt e napló közlését engedélyezni.

Temetőinkbe most is, nagy halottak napján vagyódó lélekkel, komoly, mélységes érzelmekre valló arccal sietett az élők városnak lakossága. És vitte a virágok özönét . . . kevesebb fényt, pompát, mint máskor és készségesebb imádkozni tudó és akaró lelket. Sok-sok siron meglátszott, hogy a lelkekben most a hit gyujt inkább világosságot és melegséget. Sokan mentek ki a mi temetőinkbe, kik sóhajtván sóhajtottak fel:

— A mi kedves halottunk sirja — nin esen itt, Ott északon, ott délen . . . Messze, távol vannak tőlünk. De a szeretet a hit ezt a sóhajt is megtudja enyhíteni. A szeretet arany hidat épített. Szárnyakat szőtt és átszált ezen a hidon velünk . . . Keres, talált megnyugvást. Térdre rogy és az imádság szárnyán megy és tovább ér az ellenséges országoknál. Elvezet messze tul minden határon, távolságon . . . fölvezett az Isten országába, a hol a vigasztalások forrása van. És a viszontlátásnak rendíthetetlen hite.

A jövő évi termés. Sándor János belügyminiszter körrendeletben utasította a törvényhatóságokat, hogy tekintettel a háboru miatt elvont munkaerőre, a minek következtében a mezőgazdaság munkás nélkül maradt, ellenőrizték a vetés megtörténtét, és ha más-képpen nem lehet, közmunka igénybevételével gondoskodjanak arról, hogy a föld megmunkálatlanul ne maradjon.

Koszoru megváltás czímen az Oltár-egyesületnek katonáinknak meleg ruhára: Hérmán Mihályné 4 kor., Bene Jánosné 4 kor., Jaramieren H. 2 kor., dr. Török Isváné 20 kor., Lóber János v. erdőtanácsos 10 kor., Frank Erzsébet rk. tanítónő Csegöld 4 kor. Halottak estélyén temetői gyűjtés 542.82 kor.

Kölosey János törvényszéki bíró nyugalmába vonul. A köztisztviselőknek örvendő szatmári kir. törvényszéki bíró sok éven át munkássággal és hivatásszeretettel töltötte be állását. Legfelsőbb helyen is tudták ezt, nem esuda, hogy most, mikor a jól megérdemelt nyugalmába megy, a király elismerésben részesíti.

Az önfeláldozó káplán. A bajor Pflaz egyik lazarettjében egy súlyosan sebesült katonára feküdt, aki orvosainak véleménye szerint csak bőrátültetés segítségével volt meggyógyítható. Az ingenheimi katolikus segédlelkész önként ajánlkozott az orvosoknak, hogy az ő testéről vegyék a szükséges bőrt. Ajánlatát elfogadták s elvégezték a műtétet, amely a katonát visszaadta az életnek.

A szatmári kir. kath. tanítóképző önképző köre hétfőn, hallottak napján műsoros gyászünnepséget rendezett. Az ünnepség kapcsán beszédekben, feolvasásban és szavaltokban megemlékezett az ifjúság elhunyt tanáraikról, növendéktársaikról, valamint kegyeletos, hálás szívvel fordult azon sírok felé, a melyekben északon és délen hősi halált halt vitézeink nyugosznak.

Hol van a lemergi metropolita? A krakói Glas Narodis jeletése szerint Szep-ticzky lemergi görög katolikus ruthén metropolitát az oroszok a kaukázusi Kurszkból Kiewbe vitték s jelenleg ott tartózkodik.

A állami elemi iskolák megnyitására érdekében Bodnár György kir. tanfelügyelő minden követ megmozgat. Sikerülni is fog a részleges megnyitás a kereskedelmi iskolának, tanítóképzőnek, zárdának szives segítségnyújtásával. Így azt halljuk, hogy különösen, érthető okokból az elemi iskola I-s és IV. osztályainak megnyitását fáradozik a tanfelügyelőség.

A hős francziskánus. Pozsonyból jelentik, hogy Soós Gutbrnt Szent-Ferenc rendi testvér ellenséges golyóztal találvá hősi halált halt a harcsteren. A szerzetes testvér a mozgósítás idején szolgálatteletre jelentkezett és bár irodai beosztást kapott, a harcsterre való áthelyezését kérelmezte. Kérését teljesítették is, a csatatéren szakaszvezetővé léptették elő most pedig haláláról érkezett hír. A másik Hellebradt Szerác, a ki a szerb. harcsteren esett el. Itt kell megjegyeznünk, hogy százakra megy azon vitéz szerzetesek (irgalmasok, jezsuiták, tanító-testvérek, kispapok más szerzetesek) száma, a kik a harcsteren mint vitézkedő katonák harcolnak.

A mi tisztjeink. Martiny Mór és Schulla Ede Szatmáron átlomászó 5. gy. ezredbeli századosok, mint értesülünk, a harcsteren szerzett érdemeik elismeréséül elnyerték a katonai érdemkeresztet a hadi ékítményekkel.

Itélet a trónörökös pár gyilkosai felett. Szerajevóban, október 28-án meghozták az itéletet a trónörökös pár gyilkosai felett. Az itélet nem súlyos szigoruan a törvényhez alkalmazkodó. Cubrinovics, Jovanovics, Milovics és Nedo Kerovics kötélt általi halát, Mitar Kerovics életfogytiglani; Cabrinovics, Princip és Grabes huszévi fegyházat kaptak. Az összes vádlottak hazaárulás és orgyilkosság büntetésében mondottak ki bűnösöknek. A Grabes büntetése három naponként egy böjtnappal van súlyosbitva. Azonkívül mind a ketten, valamint Cabrinovics is minden június 28-ára sötét magánzárkát kapnak kemény fekvőhellyel.

Kik a szövetekezeti tagok? Ez a kérdés érzékeny kérdéssé lett a szatmári szövetezetek életében, de még inkább a tagok körében. Morvay járásbíró úgy döntött, hogy nem tekinthető szövetekezeti tagnak, aki belépési nyilatkozatot alá nem irt, akinek belépése felett a szövetezet igazgatósága nem döntött és végül, akit a felvételről írásban nem értesítettek. A szatmári kir. törvényszék, fellebbviteli fórum helybeahagyta a járásbírósnak itéletét. A másodfoku tehát már megvan a döntés.

A toronyórák ismét rendetlenül és toronyok szerint különféle időt jelezve jártak. És napokon át. Zavart okoznak az iskolákban a templomok harangozásában és a vasúthoz siető közönség körében. A városi és vasúti órák közt egy negyed óra majd 10 perc különbség, késés volt. Hit ideje lenne már egy középponti hiteles órának elhelyezése pd. a tüzoltó toronyban. Erről már sokszor irtunk. Szinte csodálkoznak az idegenek, hogy egy városban, a hol villany áram van — az éjjeli óra és a villany áramra berendezett óra hiányzik.

Tanítók utazási kedvezménye. A magy. kir. államvasutak új utasítása azt a fontos újítást tartalmazza, hogy 1915. évi január hó 1-től kezdve a féljegy kedvezménynek arcképes igazolvány alapján való megváltása nemcsak az állami tisztviselőkre, hanem azok családtagjaira (feleség és 10 éven felüli gyermekek) is kötelező lesz. Az állami tanszemélyzei ezen utazási kedvezmény tekintetében az állami tisztviselőkkel egyenlő elbírálás alá esik, A felekezeti stb. iskolák és ovodák közül csak a nyilvánossági joggal felruházott iskolák ovodák tanszemélyzete bír igényjogosultsággal, de csak tényleges szolgálatuk alatt és csak saját személyükre nézve. Az arcképes igazolványok kiállítását, illetve a következő évre való érvényesítését lehetőleg már október hó folyamán kell kérelmezni, mert a kiállító hivatalok csak úgy lesznek azon helyzetben, hogy a munkatörődést az év végén elkerülvén az összes igényjogosultaknak igazolványait 1915. január hó 1-ig kézhez juttassák. Az igényjogosultságot a kir. tknfelügyelőség igazolja.

A vasúti menetrend javul. A Máv. közli, hogy nov. 1-től kezdve a Szatmár-Mátészalka-Nyiregyháza közti vonalon a rendes menetrend szerinti közlekedés helyreállott.

Orvosokat és ápolónőket keres a belügyminiszterium. A belügyminiszter által Losonecz, Zsolnán, Trenesénben, Nyitrán, Besztercebányán, Sátoraljaujhelyen, Kásán, Miskolczon, Debreczenben, Rózsahelyen és Munkácszon létesített megfigyelő kórházhoz nagyszámú orvosra van szükség. Az orvosokat, a mennyiben nem helyben laknak, utiköltségen és ellátáson kívül 30 korona napijjal alkalmazzák. Jelentkezni a belügyminisztérium kórházi osztályán lehet. Ugyanezekhez a kórházakhoz hónaponta 50 korona díjjal és teljes ellátással ápolónőket is keresnek, akik szintén a belügyminisztérium kórházi osztályán jelentkezzenek.

Kivánatra a legnagyobb készséggel küldünk 2-3 mutatványszámot azoknak, akik ezen óhajukat velünk közölni szivesek. Lapunk hétről-hétre nagyobb és nagyobb körben kelt érdeklődést. Egyes számokat is hétről-hétre sokan keresnek kiadóhivatalunkban. (Pázmény-sajtó, Iskolaköz.)

Hány pap szolgál a háboruban? A háboru elején a tábori lelkesítő kar a behívott tartalékos papokkal együtt körülbelül 900 volt. Legutóbb a behívott papok száma meghaladta az 1100-at. A kórházakban teljesítendő szolgálatra nap-nap után történnek újabb behívások. Fddig több megsebesült néhány fogoly lett. Haláleset szintén előfordult már.

Leszállították a rátát. Az osztrák-Magyar Bank a kamatlábat 6 százalékról 5 és fél százalékra szállította le.

A szatmárnémeti katonai megfigyelő állomás vezetésével a m. kir. belügyminiszter ideiglenesen Csaba Adorján főispánt bizta meg.

Ez is valami. Egy kis változás a kocsmái életben. A belügyminiszter ugyanis elrendelte, hogy a vidéki városokban az ujonczok bevonulása alkalmával az italméréseket vasárnap délután hat órától hétfő reggel nyolcz óráig tartásuk zárva s ezen idő alatt szeszes italokat nem szabad kimérni. Ezt az intézkedést bár ideiglenes jellegű is, örömmel üdvözljük, nem csak azért, mert benne a mi törekvéseink igazolását, győzelmét látjuk, hanem azért is mert ez a belügyminiszteri intézkedés azt is bizonyítja, hogy illetékes helyen is honorálják már a mozgalomban jelentkező nagy országos közérdeket.

Havonkint lehet fizetni a lakbért. A kormány nevében gróf Tisza István miniszterelnök a hivatalos lap mai számában 7968-1914. M. E. szám alatt újabb rendeletet adott ki a moratorium rendelkezésének megváltoztatásáról. Az újabb rendelet főleg a lakberek kifizetésére vonatkozik és kimondja, hogy „lakás vagy egyéb helyiség bérbeadója a moratóriumi reudelet fennállásának ideje alatt a részére szerződésben, szabályrendeletben, vagy más jogszabályban biztost, azt a jogot, hogy a bér nem fizetése esetére a bérletet a szerződés felbontásával

vagy rendkívüli felmondással megszüntethesse heti vagy havi bérletnél egyáltalán nem, hosszabb tartamu bérletknél pedig csak moratorium alá nem eső bér nem fizetése okából és ez alapon is csak akkor gyakorolhatja ha a bérlet a bérösszegnek egy egy hónapra eső részét minden hónap ötödik napjának elteltéig meg nem fizeti“ A rendelet szerint tehát heti vagy havi bérletknél rendkívüli felmondás, illetve a szerződés felbontása meg nem történhetik, hosszabb bérletknél pedig a lakó ezental havonkint is fizetheti a bért, de a havi részleteket legkésőbb minden hó ötödik napjáig megfizetni tartozik. Ez a rendelkezés nem vonatkozik azokra, akik szolgálati helyükön lakbérben részesülnek. Főbérlet esetében a bér nem fizetése okából a főbérlettel kötött szerződést nem lehet megszüntetni, ha a főbérlet kimutatja, hogy az ő bérleti moratorium következtében neki sem fizettek lakbért.

Burgonyát vesz Nagyvárad városa. Nagyvárad város tanácsának minapi ülésén. Komlóssy József előterjesztette, hogy több vaggon burgonyára ajánlat érkezett Nagyvárad városához, métermázsánként 7 korona árért. A város tanácsa megbizta Komlóssy József gazdasági tanácsost, hogy a város részére vásárolja meg a burgonyát és raktározassa el. — Együttal felkérte a tanács a polgármestert, hogy az élelmi szerek árának hatósági megállapítására kért engedély megadását sürgesse meg a miniszternél, mert enélkül semmit sem tehet a város az élelmi-szer uzsora és drágaság ellen. (Ime ez is egy eszme . . a télire való előkészüléshez) Szerk.

Jótekonyczélú magyar állami sorsjáték. Ó cs. és királyi Felségének legfelső elhatározása alapján a budapesti m. kir. lottojövédéki igazgatóság minden másfél évben jótekonyczélú állami sorsjátékot rendez, melyek tiszta jövedelmét közhasznú és jótekonyczélúakra fordítják. Az utolsó 10 államsorsjáték jövedelméből csaknem 200 közhasznú és jótekonyczélú inézmény részére 10-30 ezer K, sőt az utóbbi sorsjátékoknál 60 ezer korona segélyben. Ilyenek voltak a különböző köz- és gyermek-kórházak, árva- és szeretetkórházak, siketnémák és vakok intézetek, népkonyhák és fehéskereszt egyletek, mentők egyesülete, jótekonyczélú egyesületek, különféle segélyező egyletek, szanatóriumok, poliklinikai és más hasonló jótekonyczélú egyletek és közhasznú intézetek, melyeknek sokszor e jánlékok adták meg az első létalapot. A budapesti m. kir. lottojövédéki igazgatóság jelenleg XXXI-ik állami sorsjátékot rendez 475.000 K. készpénz nyereménnyel. A főnyeremény 200.000 K. és még 14'884 nyeremény van 30.000, 20.000, 10.000, 5000, 1000, 500 stb. nyereményekkel. Az összes nyereményeket készpénzben fizetik ki. A sorsjegy ropant olesésága és a sok nyerési esély folytán a köz javára működő emberbaráti intézmények érdekében felhívjuk tisztelt olvasóinkat a jelenleg rendezés alatt álló XXXI-ik jótekonyczélú állami sorsjáték támogatására. A huzást visszavonhatatlannal f. é. december hó 9-én a lottojövédéki igazgatóság (Budapest, IX., Vámpalota) tartja meg. Az említett igazgatóság kivánatra bárkinek díjtalanul és portómentesen küldi ezen sorsjáték részletes játéktervét.

Gróf Tisza István levele a munkácsi és eperjesi g. kath. püspökökhöz. A miniszterelnök felvidéki utjából hazatérvén, mult hó 30 án hosszabb levelet intézett az eperjesi és munkácsi g. kath. püspökökhöz. Megállapítja, hogy az orosz betörés által érintett vidékek egész g. kath. papsága kivétel nélkül kifogástalan hazafias magatartást tanusított és amennyiben egyes katonák és rendőri közegek könnyelműen hitelt adva nyomorult deuceziáns besugásoknak, eljárást indítottak egyes lelkesek ellen. Ő, a miniszterelnök, ha nem is voltak nagyszámúak ezek az esetek és ha némi enyhítő körülményül szolgálhat is a háborus veszedelem, — sajnálja ezeket az eseteket és kijelenti, hogy a tudomására jött ügyekben megtett mindent, ami törvényes hatáskörében áll, készséggel el fog járni azok ellen, akiket felelősség terhelve valamely e téren elkövetett mulasztásért,

vagy hibáért. Ezután vázolja, hogy a felvidéki ruthén köznép az oroszok által félrevetetté, részt vett az oroszokkal együtt az fosztogatásban; de nem hazaárulás, hanem lelki elmaradottság és elvadultság olyan jelenségei ezek, melyek nemcsak megtorlást, hanem állami és társadalmi részről anyagi és lelki építő munkát kívánnak. Végül kéri a püspököket, hívják fel papságukat, hogy velük együtt támogassák a kormányt a ruthén nép helyes utavezetésében.

A máramarosszigeti jogakadémiában a rendes előadásokra való beiratás folyamatosan van.

Tanító választás. Mezőterem község Gyetkó Györgyöt szótöbbséggel róm. kath. tanítónak megválasztotta.

Vármegyei közgyűlés lesz novemberben. Erre vonatkozóan az alispán a héten a következő értesítést adta ki: Az 1883: XV. t-cz. 10. § a értelmében értesitem a törvényhatósági bizottság t. tagjait, hogy f. év november hó második felében tartandó rendes közgyűlésen — amelyen az 1915. évi háztartási költségvetés is tárgyalatni fog — az 1915. évre a következő vármegyei pótdadók kivetésére fogok előterjesztés tenni: $\frac{3}{4}\%$ közművelődési czélokra. $1\frac{1}{2}\%$ vasuthozzájárulási czélokra felvett kölcsön törlesztésére. $1\frac{1}{2}\%$ különféle czélokra felvett kölcsön törlesztésére. $1\frac{1}{4}\%$ tisztviselői nyugdíjalapra. 3% rendkívüli hozzájárulás a tisztviselői nyugdíjalaphoz. 1% az elhagyott gyermekek segélyalapjára. Nagykároly, 1914. október 27. Hazaffas üdvözléssel; *Ilosvay* Aladár alispán.

Elfogták a két utolsó kozákokat is. Minap a Máramarossziget felől jövő vonattal két fogoly orosz katonát szállítottak Debreczenbe. Mindakettőt a máramarosi bérezeközött fogták el. Kozákok voltak, akik elkalandoztak csapatuktól és kissé későn akartak társaikhoz csatlakozni. A két kozáknak igen viszontagságos napjai voltak. Mikor elhagyták csapatukat, azzal mentek el, hogy zsákmányolnak. Több máramarosi faluban ijesztgették a lakosságot, közben azonban elfogyott a lőszerük. Az egyik faluban tudták meg, hogy az orosz seregeket már régen kiverték az országból. A két kozák erre napokon át erdősegekben bujkált és vad gyümölcsön élt. Végül is elviselhetetlenné vált éhségük és éjnek idején kenyeret kértek az egyik faluban. Lovait adták cserébe a kenyérért és aztán gyalog vágtak neki az országutnak. Ott fogták el őket a esendőrök. Folyton azt hajtogatták, hogy szeretnének visszamenni az ezredükhöz, mert nagy bajuk lesz az elmaradás miatt. Debreczenből az egyik dunántúli fogolytáborba vitték őket.

Kivégezték máramarosi árulókat. A mult héten Máramaros utcáin a következő ítéletet hirdették ki, illetőleg plakátrozták. — Helyőrségi Birósági Ítélet, Ó cs. és apostoli Király Felsége nevében! A nagyboeszkói helyőrségi biróság 1914. október hó 12-én a következő ítéletet hozta: Podmaljuvszki Mihály, a Demeter fia, 48 éves gör. kath., nős, Podmaljuvszki Misztó, a Demeter fia, 48 éves, gör. kath., nős és Brytaniuk Mihály, a Mihály fia, 50 éves, gör. kath., nős, mindhárman kisboeszkói lakosok, bűnösöknek találtattak a hadsereg ellen elkövetett azon büncselekményük által, hogy az ellenséges csapatoknak Máramarosszigetről Nagyboeszkón át történt visszavonulása alkalmával az ellenséges csapatoknak vezetőkül szolgáltak és azokat a községből kivezették. Podmaljuvszki Mihály és Misztó még azáltal is, hogy az ellenségnek a szekerészet részére kijelölt helyeket megmutatták és ennél fogva oly büncselekményt követtek el, miáltal saját hadseregünk operációira vonatkozólag nagy hátrányt szenvedett és az ellenségnek nagy előny nyújtott. A három nevezett ezen büncselekményük miatt kötél általi halállal büntetettek. Nagyboeszkó, 1914. október 12. Helybenhagyatik és végrehajtható! Gróf Attems, tábornagy. Kihirdetett és végrehajtható Nagyboeszkón, 1914. évi október 12-én. Ezen birósági ítélet falragaszok útján a város közönségének tudomásul adni rendeltetik. Ibrányi György, rendőrkapitány.

NÉPHUMOR. Háborus—Mókaságok.

Micsoda ember az a Vilmos.

Egy pesti kávéházban, itthon maradt kávéházi generális Berlinből érkezett meg, mert most is üzletben utazik, ekképpen traktálja kávéházi katonáit:

— Képzéljétek most jövök Berlinből. Micsoda ember az a Vilmos! Kár, hogy nem magyar huszár! Mit gondoltok, mit iratott ki az ajtója felé? Ezt ni:

— Hadüzenetet elfogadok minden nap délelőtt 9—12-ig és délután 4—6-ig

II. Vilmos, német-császár.

Czélbalövés.

Czélbalövést gyakorolnak a katonák Köztük egy cigány regruta is. Hanem a dádé csak nem tudja eltalálni a kaput, a mely a czélpontul szolgál.

— Tégedet lölek keresztül dádé, ha még egyszer a kapu mellé lösz, fenyegette a kapitány felháborodva.

— Kapitány uram, jó uram, szól végre a dádé iszonyu akasztófa humorral. Kell, hogy valaki a kapu mellé is löjjön. Hiszen az ellenség nem mindig a kapun jön be.

A kapitány arca mosolyba szökött és azt sugta maga-magának.

— Ez bizony, igaz.

A remegő Párizsban egy népgyűlésen a szónok szinte kikeleve magából így mennydörög:

— Hol vannak, nagy férfaink? Miért nem mozognak Franciaországnak nagy férfai? Miért mozdulatlanok és miért maradnak helyükön a haza veszedelmének láttára?

— Mert bronzba vannak öntve — kiált bele a szónok kérdéseibe egy hang a közönség köréből.

Vigasztalás egy menekültnek.

— Na hát, hogy találd az otthonodat, mikor a menekülésből haza érkezted?

— Azok a barbár muszkák tökéletesen levetkeztettek.

— Örülj barátom, hogy nem ügyvéd tette veled ezt, mert akkor sose tudnál többé felöltözködni.

Roham . . . roham.

Rajvonásban fekszik a század. A muszka golyók úgy jönnek, mint a jégeső, de nem maradnak viszonzás nélkül. A kapitány távcsövezi az ellenséget s dirigálja az irányokat. Egy legény lövöldöz a kapitány mellett, csak úgy immel-ámmal, nem nagyon kedvére való ez a „csöndes“ szórakozás.

— Irányzék 500! — hangzik a vezényszó.

— Kapitány ur: Roham . . . kérleli a legény.

— Irányzék 500! ismétlődik a parancs.

— Kapitány ur: Roham . . . — könnyörög a legény.

— Nahát Roham! A mennykő csapjon belétek!

— És egy pillanattal később, mint fergeteg rohan előre az egész század.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Somkut. A levél megy. — **Szinyérváralja.** Egy kissé várjunk. — **Nőegyleti tag.** Nem kapunk a szatmári nőegylet működéséről semmi értesítést. Eddig laptársunk utján adtuk beszámolót. Pedig, mint látjuk, lapunk olvasói között is vannak tagjai az egyesületnek. De egyszerű. A tisztelt egyesület nem szokta elkerülni gyűjtő iverével a kath. papságot. És mégsem tartja méltányosnak, hogy működéséről az „ugynevezett papi lapnak“ értesítést küldjön. Ugy-e? nem hinné? — **Tanító.** Készen érkezett. — **Szorgalmas olvasó.** Minden értelmes olvasó észrevehette a bosszantó sajtó hibát, hogy ott nem immorális, de „abnormis“ olvasandó. A sajtó hibáktól nem lehet menekülni, akár a legyektől.

XXXI-ik magyar királyi játékonyczélu államsorsjáték.

Ezen pénzsorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznú és játékonyczélokra fog fordítatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475,000 K-ra rug készpénzben.

Főnyeremény **200.000** korona készpénzben.

		továbbá:	
1 főnyeremény . . .	30,000 K	20 nyer. á 200 K	4,000 K
1 „ „	20,000 „	40 „ „ 150 „	6,000 „
1 „ „	10,000 „	100 „ „ 100 „	10,000 „
1 „ „	5,000 „	200 „ „ 50 „	10,000 „
1 „ „	5,000 „	2500 „ „ 20 „	50,000 „
5 nyerem. á 1,000 K	5,000 „	12000 „ „ 10 „	120,000 „
5 „ „ 500 „	2,500 „	14885 nyer. összes.	475,000 K
10 „ „ 250 „	2,500 „		

Huzás visszavonhatatlanul 1914. december hó 9-én.

Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a m. kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portómentesen küldetnek, ezenkívül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál, az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytözsdeben és váltó-üzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld a

Magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Ima háboru idején

cimű kiadványunk megjelent egyházmegyei jóváhagyással

magyar,
német és
tót szöveggel.

Ára: 100 drb 2.— korona
500 drb 7.50 korona
1000 drb 10.— korona

Tisztelettel

Pázmány-sajtó Szatmár-Németi.

Makóczy Géza papi és polgári szabó

Szatmár, Eötvös-utca 4/a. sz.

Ajánlja a főt. lelkész urak szives figyelmébe modern szabó-műhelyét, hol is mindennemű reverendák és papi öltönyök a legnagyobb pontossággal, jutányos árak mellett készülnek.

Tisztelettel

Makóczy Géza, papi- és polgári-szabó.

ŐSZI SZÉL

az arca, kézre egyaránt rossz hatást gyakorol. Arc és kéz ápolására használt czikkok, puderek, kézfinomítók, szájjvizek, fogporok, elsőrendű illatosítók, továbbá manikur és fésű-kazetták, Kodakgépek beszerezhetők

BARTÓK drogériában

Deák-tér. (Papolczi-ház.)

Villanyos erőre berendezett hentesáru-gyár.		Árjegyzék		Telefon 85.	
		BÖLÖNYI LÁSZLÓ		Helybell megrendelések hazaszállítva.	
		MÉSZÁROS és HENTES, FRISS és FÜSTÖLT HUSNEMŰEK ÜZLETÉBŐL			
		SZATMÁR, Széchenyi-utca 7. szám.			
		Az árak változás esetén kötelezettség nélkül, készpénz vagy utánvétellel értendők.			
		5 kilós postarendelmény pontosan eszközöltetik.			
Marhahus.	K / f	1 ko. friss zsir	K / f	Füstölt áruk.	K / f
1 ko. Bélszin pecsenye	1 60	Kolbász áruk.		1 ko. sonka páczolt	2 80
1 „ Felsárfehérpecsenye hátszint, rostélyos fartó	1 52	1 ko. szalámi	6 —	1 ko. sonka csont nélkül	3 —
1 ko. lapocka tarja	1 44	1 „ füstölt magy. kolb.	2 20	1 „ „ kifőve	6 —
Borjehus hátulja	1 92	1 ko. debreczeni páros	2 20	„ „ Császár hus bőrrel	2 80
eleje	1 84	„ „ longyel kolbász	2 —	„ „ karaj bőr nélkül	2 40
Sertéshus karmonádli	1 68	„ „ sonka kolbász	2 —	„ „ lapocka és oldal	2 —
czombja	1 60	„ „ krakói	2 —	1 ko. páczolt nyelv.	2 —
1 „ bányahus	— —	„ „ krinolin	2 —	1 drb. sertés nyelv.	— 40
1 „ juh-hus	— —	„ „ parizer	2 —	1 ko. tepertő	1 92
1 „ friss hár olvasztani	1 78	„ „ máj. sajt.	2 —	Szalónak.	
1 „ szalona	1 68	„ „ disznófej sajt	1 80	100 ko. fehér szalona	176 —
1 „ „ bőrnélkül	1 68	100 pár virsli tormás	10 —	1 ko. paprikás stráf	2 —
1 „ friss kolbász borsos fokh. citromos	1 82	100 pár frankfurti	16 —	„ „ kolozsvári szelet	2 40
		100 drb. salvaládé	10 —	„ „ füstölt szalona	1 92

Tisztelettel: **Bölönyi László.**

Minden ruha új lesz tisztítás és festés által **Hájtájer Pál** ruhafestő gőzmosó gyárában **Szatmár.** Alapítási év 1886.

ORGONA-GYÁR

villamos gépekkel berendezve.

Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomás, csőrendszer szerint (pneumatikus) tartós és nemeshangu orgonákat szállít. Orgonajavításokat és orgonahangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít. Jókabartartást mérsékelt árab elvállal.

RIEGER OTTÓ

os. és kir. udvari szállító.

Hazánk legnagyobb orgonájának alkotója, a Szent-Sír lovagja és a Ferencz József-rend tulajdonosa.

BUDAPEST, X., Szigligeti-utca 29. szám.

Tervezeteket, rajzokat és katalógust kívánatra díjmentesen küld. A párisi, bécsi és pécsi kiállításán több helyről kitüntetés. Gyáram 39 évi fennállás óta 1900 orgonát szállított, közte a koronázási diplom király orgonáját, mely orgonamű 80 változatu és villanyerőre van berendezve.